

VOC-reizen van Hans Coenraads

1745-1748*

Heenreis voor Kamer Rotterdam naar Batavia als onderstuurman op schip Arnesteijn.
Terugreis voor Kamer Enkhuizen over Bengalen als onderstuurman op schip Arnesteijn

1748-1750

Heenreis voor Kamer Rotterdam naar Batavia met schip Pasgeld ????
Terugreis voor Kamer Delft als opperstuurman op schip Pasgeld.

1751-1752

Heenreis voor de Kamer Rotterdam naar Batavia & Makassar als opperstuurman op schip Schakenbos. Bij de Molukken gestrand en groot deel van de lading verloren.
Terugreis voor de Kamer Delft van Batavia als opperstuurman op schip Baarzande.

1753-1755

Heenreis voor de Kamer Delft naar Batavia en China als schipper op schip Baarzande.
(Het schip liep op terugreis (zonder Coenraads?) op een rots bij Bantam.)
Terugreis voor de Kamer Delft uit China (Kanton) als schipper op schip Overschie.
(Bemanning heenreis circa 270 koppen, op terugreis vanaf de Kaap nog 90 man over.)

1755-1757

Heenreis voor Kamer Delft naar Batavia als schipper op schip Gerechtigheid.
Terugreis voor de Kamer Hoorn als schipper op schip Gerechtigheid.

1758-1761

Heenreis voor Kamer Delft naar Batavia en Bengalen als schipper op schip Bleiswijk.
Het schip kwam in oktober 1759 in een konvooi van zeven schepen op de rivier de Hugli in India in conflict met de Engelsen over de opiumexport. De Bleiswijk werd daarbij door Engelse oorlogsbodems overmeesterd. Op land vonden bloederige gevechten plaats tussen meegezonden soldaten.
Terugreis voor Kamer Delft vanuit Bengalen als schipper op schip Bleiswijk. (Bemanning vanaf de Kaap: 100 man)

* Of hij voor 1745 al in andere functies bij de VOC heeft gevaren of op koopvaardij-schepen naar bijvoorbeeld de Oostzee is onbekend.

Bezittingen van Coenraads bij zijn overlijden in 1777

Coenraads bewoonde de voormalige brouwerij De Verkeerde Wereld, die hij in 1758 samen met het huis 'Bootsmans Maaltijd' op de hoek van de Gasthuislaan had gekocht voor fl 4.800. Volgens de verkoopadvertentie na zijn overlijden telde dat huis verscheidene behangen, zo als onbehangen boven- en benedenkamers, een ruime keuken en verdere 'commoditeiten'. (meer over de inrichting hieronder) Verder omvatte het een koetshuis, stalling voor vier paarden, een grote welaangelegde tuin en moestuin, beplant met exquisite vruchtbomen en een tuinhuis met uitzicht op de Gasthuislaan.

MR. CANZIUS ONDERDEWYNGAART, in qualiteit als Executeur in den BOEDEL van HANS COENRAADS, in leven Oud-Schipper ten dienste van de O. I. Compagnie, is van meeninge, op Maandag den 3. January 1778., openlyk te doen Veilen; en, op Maandag den 12. dito, smaal te Verkoopen: een Weldoortimmerd, Loggabel, en Commodicus HUIS EN ERVE, met een Koets-Huis; Stalling voor vier Paarden; een grooten en wel aangelegden Thuin en Moes-Thuin, en verder Getimmerde; aan de Brabantische Turf-Markt, over het Gast-Huis; binnen Delft; — nitsgaders vier hegte en sterke HUIZEN EN ERVEN, zo aan de gem. Turf-Markt, als aan de Gasthuis-Laan; Alles breeder by geaffiguerde Billicien; zynde het eerstgemelde Huis voorzien van verscheidenten zo behangene als onbehangene Boven- en Beneden-Kamers, ruime Keuken, en verdere Commoditeiten, en de Thuin beplant met exquisite Vruchtboomen; en hebbende het Thuin-Huis zyn Uitzigt over de Gasthuis-Laan, en Turf-Markt. Adres, om nadere Informatie, of de gemelde Huizingen intulichen te bezigtigen, aan den voorn. Executeur, ofte aan Mr. Cornelis van der Sleyden, beide Advocaaten en Notarissen te Delft.

Advertentie in de Hollandse Historische Courant van 3 januari 1778.

Het huis "Bootsmans Maaltijd" op de hoek van de Gasthuislaan, verhuurde hij aan Gijsbert van Tussenbroek voor fl 40 per jaar (Voordien aan Catharina Maria Heike, die nog 30 gulden huur schuldig was.)

Coenraads was verder eigenaar van buurhuis De Prins aan de noordzijde (het huidige nr 22). Dit huis had hij in 1763 gekocht voor fl 400. Hij verhuurde het voor fl 70 per jaar aan David Righter (en voordien aan Anna Verbrugge de weduwe van apotheker Neomagus voor f 80, die nog twee jaar oninbare huurschuld had.)

Verder had hij nog twee huizen aan de noordzijde van de Gasthuislaan, direct om de hoek, waarvan hij de eerste verhuurde aan Ariaantje de Renvey voor fl 28 p.j. en het huis ernaast aan Pieterella Reynders, weduwe Cieremans, voor fl 30 per jaar. Naast dit laatste huis was een poort aan de Gasthuislaan die de achteringang naar het huis van Coenraads vormde.

Voor de deur aan de Brabantse Turfmarkt lag in een schuithuis een speeljachtje van 28 voet lang (bijna 9 meter), met allerhande zeilen en gereedschappen.

De nalatenschap van Coenraads telt vele pagina's beleggingen in allerhande waardepapieren bij diverse vorstenhuizen, zoals de Keurvorst van Saksen, de Russische Tsaar, de Deense koning, Engelse fondsen, loten in een project van een kanaal bij het Spaanse Murcia en een aandeel in de rederij van een kofschip. Bij elkaar werd de waarde daarvan geschat op fl 5.330. Aan ene Maria Koolhaas in Heusden had Coenraads 2.000 gulden geleend. Ook genoot hij een lijfrente van zijn eigen pensioenfonds voor VOC-officieren van 170 gulden per jaar.

In deze tijd dat er nog geen spaarbanken bestonden, had de VOC-schipper het onvoorstelbare bedrag van 5.110 gulden aan contant geld in huis. Verder telt zijn nalatenschap een opsomming van meerdere pagina's aan juwelen, goud-en zilverwerk. De totale bruto waarde van zijn bezittingen werd getaxeerd op bijna 20.000 gulden. (Dat was ruim vijf keer de waarde van zijn royale huis.)

De erfenis

Coenraads vrouw, Petronella Barbet, was al in 1761 met veertien dragers en een koets naar haar graf in de Oude Kerk gedragen. Kinderen had hij niet. Zijn schoonzuster Johanna Barbet in Rotterdam schonk hij vlak voor zijn overlijden 2.000 gulden. Zijn dienstmaagd Lijsje van Munster kreeg het huis "Bootsmansmaaltijd" op de hoek van de Gasthuislaan en 300 gulden (ongeveer tweemaal haar jaarsalaris). Drie dochters Bontje kregen elk fl 200.

Coenraads eigen begrafenis kostte fl 720. Aan verdere onbetaalde rekeningen, belastingen en boedelbeheer ging ongeveer fl 2.500 op. De fiscus inde daarnaast fl 3.436 aan successierechten.

En dan was er nog een onduidelijke 'rekening-courant' die hij samen met een andere VOC-schipper beheerde ten bate van mr Gheren, Raad van Justitie te Batavia, waarover hij de man in Batavia nog maar liefst fl 4.660 verschuldigd was. Vermoedelijk sloeg dat op zijn particuliere handelsactiviteiten in Indië.

Na al deze uitgaven bleef voor zijn broers Christiaan en Jacob Coenraads op Langenes nog een gezamenlijke erfenis van fl. 5.262 over. (Daarvan konden ze waarschijnlijk het hele eiland wel van opkopen.)

De inrichting van het huis

De nalatenschap geeft een minutieuze beschrijving van de inrichting van het huis van de overledene. De notaris stapte binnen in het 'voorhuis', waarmee hij vermoedelijk de brede hal met stucwerk bedoelde. Omdat dat laatste 'nagelvast' is, wordt het niet tot de inrichting gerekend. In deze hal stond een zitbank en een Friese staande klok, en er hing een barometer en een lantaarn met contre pond (een hijsinstallatie).

Grote Salet

Vervolgens wordt het 'Groote Salet' beschreven (de voorkamer links). Hier hing een vergulde kroon, ook met contre pond en stonden twaalf stoelen met zittingen van met groen trijp, een blauw-geverfde hangoortafel, met tafelkleed, een tinnen inktkoker en een tafelbel. Bij de haard lagen een haardijzer, tang en blaaspijp. Verder stonden er onder meer een rustbank en twee theetafeltjes met Japanse theeblaadjes. Voor de ramen lagen vensterbankmatrassen. In de kamer stond verder een Oost-Indisch kabinet met Japanse vazen bovenop.

Achter de kamer was een 'kabinetje' waarin een bureautje en een kastje met papieren, een 'horlogekastje' (klok), een 'Neurenberger inktkoker', divers serviesgoed en een goed gevulde klerenkast.

Kleine Salet

Vervolgens is de voorkamer rechts van de hal aan de beurt, het 'Kleine Salet'. Hier hing een wereldkaart geflankeerd door twee vergulde 'armblakers' (kaarsenhouders). Voor de ramen hier ook venstermatrassen. Tot de inventaris behoorde een scheepskompas en zes stoelen met kussens van groen trijp, en weer een Japans theetafeltje met een Japans theeblad. Midden in de kamer stond een geboende (mahonie?) tafel met tafelkleed. Daarop drie theekistjes, een geboende met daarin loden theebussen en twee andere met blikken bussen. Voor de haard lagen een kolenijzer, pook en schop en een 'punchstoof'. In de kamer verder een eikenhouten buffet met vijf Delfts-blauwe vazen erop, waarin allerhande wijnroemers en fluiten en andere glazen stonden en een koffiekkan. Onderin die kast stonden een Japans scheerbekken en vier Delfts-blauwe kwispedoren (spuugpotten). Op de grond lag een Spaanse vloermat en een voerzeil.

Eetzaal

Vandaar gaan we naar de 'Eetzaal', achter de vorige kamer. Hier hing een spiegel met glazen lijst en stonden vier stoelen met matten zittingen en een 'tafelhorloge met geëmailleerde plaat', waarschijnlijk op een (niet genoemde) schoorsteen. In de kamer stonden twee bomvolle porseleinkasten met veel Japans serviesgoed. Verder een leunstoel, zes Delfts-blauwe kwispedoren en een Oost-Indische pot.

Vlak hierbij moet ook het 'Secreet' (toilet) zijn, met twee tinnen waterpotten.

Onder dit deel van het huis lag een keldertje waar een hengelman stond, een Japanse boterpot en een partij lege flessen.

Tuinkamer

Vervolgens komen we in de 'Tuinkamer', een kamer met een recreatieve functie. Ook hier hing een spiegel en een barometer en stonden weer theetafeltjes en een Oost-Indisch gueridonnetje (klein rond bijzettafeltje) en een leunstoel. Maar er stond ook een ledikant en een hangoortafel met een snuifdoos. In deze kamer verder een boekenkast waarvan de boeken elders zijn beschreven en een lessenaar. En opmerkelijk ook een muziekkastje met een viool, fluit en hobo en bladmuziek. Verder hier onder meer nog een brandglas, een octant, een mathematische meetstok en een atlas met losse kaarten. En dan was er nog een kast vol kleding, met zowel een damasten japon als zemen broeken en slaapmutsen.

Kelder en keuken

Hierna lopen we door een 'Keukengangetje' waar een rek met schotels hing. Vandaar belanden we in een grote kelder onder het andere deel van het huis, met heel veel potten en pannen en ander keukengerei. Waarschijnlijk lagen hier ook voorraden etenswaren, maar die worden doorgaans niet in boedelbeschrijvingen beschreven. Vlakbij de kelder was de keuken. Uit andere bronnen weten we dat die grensde aan de huizen op de Gasthuislaan. Daar moet een grote schouw hebben gehangen met kettingen en een hang, een asschep en een koperen blaaspijp. In de keuken stonden drie stoelen en een ovaal tafeltje, en verder van alles wat men in een keuken verwachten

kan, zoals een koperen theeketel, een spoelkom, een vleeskroon, taartpannen, terrines, een vijzel met stamper, een koffiemolen, aardbeientestjes etc. etc, en een koperen vuilnisbak.

Van de keuken komen we in de stal, waar een kist met kolen stond en een kist met 'rommeling', een kachelpijp, een aspot en diverse benodigdheden voor het bootje dat voor de deur ligt.

Buitenboel

Vervolgens staan we op het 'Binnenplaatsje' (wellicht achter de Gasthuislaan) waar een partij turf lag en wat schoonmaakspullen. Daarna stappen we het tuinhuis binnen met een erker dat uitzicht bood op de Gasthuislaan. Hier stond een ronde tafel, een ton en een lege kist en er lag onder andere een schapenvacht.

Dan staan we op de 'Plaats' met ladders, emmers en een bijl. In de tuin noteert de notaris alleen twee beelden. De bovengenoemde vruchtbomen en moestuin waren namelijk 'nagelvast'.

Bovenverdieping

Weer in huis komen we in een halletje met 'wat rommeling' en gaan daar naar boven, waar op het 'Portaal' een eiken pers stond, een Oost-Indische slaapbank, een leunstoel, en een eiken kast met (vrouwen-)kleding. Dat moet dus een behoorlijke ruimte zijn geweest.

Hierna staan we in de 'Kleine Voorkamer'. Hier hingen twee spiegels en vier niet nader benoemde schilderijen. In deze kamer een bedstede met bedgordijnen en een rabat en zes stoelen met rode zittingen. Verder stonden er twee ronde verlakte theetafeltjes en twee gueridons (bijzettafeltjes) en een kabinet van Oost-Indisch hout, vol linnen-goed en vrouwenkleding, en nog een eiken klerenkast. Tenslotte stond er een lesse-naar waarin onder meer de koopcontracten van zijn huizenbezit lagen. Op de grond lag in dit vertrek een karpert en een Spaanse mat.

Grote Voorkamer

Op de 'Grote Voorkamer' hingen een spiegel met vergulde lijst tussen twee glazen armen (met kaarsen) en zes schilderijen, waarvan twee portretten. Er stonden een groot rood hemelbed en zes stoelen met groene zittingen. In de kamer ook veel schotels en ander porselein en een grote Oost-Indische kist met koperen beslag, waarin dure katoenen doeken en bladen met beschilderd Chinees papier; een ivoor bewerkt theekistje met zilveren en leden theebusjes; een kistje met paarden en een ladekast van Ambon-hout met kleding. En tenslotte nog een wortelhouten porseleinkast, met ontelbare hoeveelheden schoteltjes, kopjes en kannetjes.

Dan komen we in een 'Provisiekamertje' met daarin weinig dat op etenswaren wijst, maar wel een schoolbord, diverse kisten, een kledingkast, een verrekijker, een kistje met een viool, een fluit en muziek en nog een vast kastje waarin ook een 'fluitmand', een trompet en wat tafelleedjes en gordijntjes.

Zolderverdieping

Daarna gaan we naar een 'Kamertje naar de turfzolder' met daarin onder andere een vogelkooitje, een partijtje boeken en wat 'rommeling'. Dan komen we op de 'Zolder' met een lege kist en verder weinig bijzonders. Vervolgens staan we op een 'Kleerzolder' met een strijktafel, twee bakken en een partij vloermatten. Dan is er nog een 'Turfzolder' met een partij turf. Kennelijk ook op zolder is een 'Slaapkamertje' met een spiegel, een Oost-Indische stoel, een bed, een leeg ladentafeltje en een 'gemakje' (kakstoel).

Op de 'Overloop' is een bedstede met beddengoed, een ondersteek en twee stoelen. Op die overloop komt een 'Meidenkamer' uit met een bedstede, een koperen beddenpan, een kinderstoel, een kapstok, twee keukenstoelen en een kamermat.

Op de trap naar beneden hing een 'snaphaan' (geweer). De rondgang eindigt op een 'Kamertje boven de stal', waar een wieg stond, en een kribje en een matras.